

O B S A H:

(Číslice označují čísla odstavců.)

ÚVOD.

Rerum novarum a sociální encykliky před ní (1, 2). - Co zavedlo podnět k vydání Rerum novarum: a) kapitalistická společnost byla rozpoltěna ve dvě třídy (3); b) jak snášela tento stav liberalistická buržoasie, jak dělnictvo (4); c) snahy katolických sociologů (5, 6); d) Lev XIII. žádán o směrnicе; vyhovuje (7-9). - O čem jedná Rerum novarum: a) Lev XIII. uznává nouzi dělnictva (10); b) v čem vidí podmínku záchranné akce (11). - Jak byla Rerum novarum přijata: a) v Církvě a mimo Církev (12); b) zvláště u křesťanských dělníků (13); c) odpor a nepochopení v některých kruzích (14). - Účel a rozčlenění Quadragesimo anno.

I. JAKÁ DOBRODINÍ VZESLA Z RERUM NOVARUM.

Dík Bohu za tato dobrodiní (16).

- A) JAKÉ PODNĚTY DALA CÍRKVI. Lev XIII. o sociálním uschopnění Církvě. (17) - 1. Podněty vzhledem sociální nauce: a) Papežové a biskupové propagovali sociální nauku Rerum novarum. (18); - b) katolíci vybudovali na základě Rerum novarum katolickou sociální vědu (19, 20); c) sociální nauka Rerum novarum pronikla i za hranice katolické Církvě (21, 22). - 2. Vzhledem k praktické práci sociální: podle direktiv Rerum novarum se pracovalo o zlepšení postavení dělnictva (23, 24).
- B) JAKÉ PODNĚTY DALA RERUM NOVARUM STÁTU. a) Bourala osudný liberalistický názor o úkolu státu (25); b) státy zahájily sociálně politickou činnost (26); c) katolíci v sociální politice (27); d) „Pracovní právo“ a Rerum novarum (28).
- C) JAKÉ PODNĚTY DALA SVĚPOMOCI. 1. Zdůvodnění nezbytnosti sdružování (29). Bylo to nutno zdůrazniti zvláště proti liberalismu a některým katolíkům (30). - 2. Odborové organizace dělnické: a) Rerum novarum vytyčovala jim důležité cíle pracovní (31, 32); b) uskutečnění a ovoce této organizační práce (33); c) různé formy

organizace v různých zemích (34); d) mají být odborové organizace ryze katolické či smíšené? (35); e) vzrůstající vliv katolických organizací (36). 3. Odborové organizace jiné. a) Odborové organizace v jiných stavech (37); b) křesťanské organizace zaměstnavatelů (38).

ZÁVĚR. Rerum novarum „magna charta“ katolického sociálního řádu (18). Potřeba nauku Rerum novarum vysvětlit a doplnit (40).

II. VÝKLAD A DOPLŇKY K RERUM NOVARUM.

ÚVOD. Pravomoc Církve v oboru sociálním a hospodářském. a) Církev tuto pravomoc má (41); b) podrobnější vymezení poměru mezi hospodářstvím a mravoukou (42); c) zřetel k poslednímu cíli nejvyšší normou i v hospodářském životě (43).

A) PRÁVO VLASTNICKÉ. Obhajoba nauky Lva XIII. o soukromém vlastnictví (44). 1. Individuelní a sociální stránka vlastnictví (45). Nezapomínej ani na individuální ani na sociální stránku vlastnictví! Jinak zle! (46). 2. Povinnosti, jež zatežují vlastnictví: Rozlišuj dobře: vlastnictví - používání vlastnictví (47, 48). 3. Pokud stát smí, pokud musí, pokud nesmí zasahovati do vlastnických práv (49). 4. Povinnosti vzhledem k příjmům přebývajícím (50). Používání přebytných příjmů ke tvoření příležitosti k práci dobré (51). - 5. Právní důvody nabývání vlastnictví: nejen práce, nýbrž i zabránění věci bez vlastníka právním důvodem vlastnictví (52).

B) KAPITÁL A PRÁCE. 1. I práce i kapitál při výrobě nutny (53). - 2. Ani kapitál sám ani práce sama nesmějí žádati plný výnos práce jen pro sebe: a) je nesprávné, když to žádá kapitál (54); b) je nesprávné, když to žádá práce (55). - 3. Vůdčí zásada pro spravedlivé rozdělení výnosu: a) hospodářské statky mají živiti všechno lidstvo (56); b) není každé rozdělení majetku dobré (57); c) vůdčí zásada dobrého rozdělení: potřeby obecného blaha (58).

C) ODPROLETARISOVÁNÍ PROLETARIÁTU. 1. Situace proletariátu dosud dobrá není (59, 60). 2. Záchrana z této neblahé situace jen získají-li proletáři jmění (61). 3. Tento požadavek se provést dá a musí (63).

D) SPRAVEDLIVÁ MZDA. Cesta k odproletarisování; spravedlivá mzda (63). 1. Námezdný poměr není sám sebou nespravedlivý (64). Účast dělníků na správě, zisku a p.

je dobrá věc (65). - 2. K čemu nutno přihlížeti, aby byla stanovena spravedlivá mzda: a) nutno dbáti několika zřetelů, ne pouze jednoho (66, 67); b) nárok pracujících na plný výnos práce je neodůvodněný (68); c) individuální a sociální stránka práce (69, 70). - 3. Trojí zřetel zvláště význačný: a) životní potřeby dělníka a jeho rodiny (71); b) hospodářský stav podniku (72), co dělají, kdyby provoz podniku měl býti zastaven (73); c) potřeby obecného blaha (74); správně navzájem přízpusobí mízdy v různých povoláních (75).

E) NOVÝ SPOLEČENSKÝ ŘÁD. Dvoji reforma nutna: institucí a mravů (76, 77). 1. Reforma působnosti státu: a) stát nesmí býti zavalen kdejakými funkcemi (78); b) jaké sociální a hospodářské funkce převzítí má, jaké nemá (79), c) důležitá zásada „subsidiárnosti“ (80). - 2. Stavovský řád: a) třídní boj nutno překonat (81, 82); b) nutno vybudovati stavy (83); c) co poji lidi ve stav (84); d) úkol „stavů“ (85); e) stavům budiž přiznána značná samospráva (86); f) vedle stavů budtež vybudovány i jiné vhodné doplňující organizace (87). - 3. Vůdčí zásada hospodářského života: nikoli volná soutěž, nýbrž sociální spravedlnost a sociální láska (88). - 4. Nutnost mezistátních dohod (89). - 5. Dva dodatky: a) sociální organism obdovou mystického těla Kristova (90); b) posouzení fašistických organizací (91 - 95).

F) ZÁVĚREČNÁ ÚVAHA. K přebudování nezbytno náboženství (96). Je k tomu nezbytna mravnost; výstražný příklad: cechy! (97). - Přejchod k látce III. oddílu (98).

III. ZHODNOCENÍ DNEŠNÍHO ŘÁDU A CESTY K NÁPRAVĚ.

Pronikavé změny sociální od Lva XIII. (99).

A) KAPITALISTICKÝ HOSPODÁŘSKÝ ŘÁD. 1. Jeho význačné rysy, hodnota, rozšíření: a) charakteristická známka: jedni poskytují kapitál, druzí práci (100); b) může býti špatný, ale není špatný svou podstatou (101); c) jak dalece pronikl (102 - 104). 2. Změny v něm od Lva XIII.: a) došlo k hospodářské diktatuře, plutokracii (105); b) zvláště neblaze se uplatnil kapitál finanční (106); c) bezohledně se uplatňuje právo silnějšího (107); d) boj o trojí moc (108). 3. Osudné následky (109). - 4. Odpomoc (110).

B) SOCIALISMUS. Rozštěpil se od Lva XIII. ve dva hlavní proudy: (111): I. SOCIALISM RADIKÁLNÍ: KOMUNISMUS. Bezohledný třídní boj. Nepřátelství k majetku. Bezbožectví (112). - II. SOCIALISM UMÍRNĚNĚJŠÍ: 1. V čem se umírnil: a) přiblížil se značně k sociálněref. požadavkům křesťanským (113); b) netrvá již na ostrém třídním

boji ani na radikálním odstranění soukromého vlastnictví (114, 115). - 2. I on je pro křesťanství nepřijatelný: a) touha některých katolíků po kompromisu mezi socialismem a křesťanstvím (116), b) ten kompromis možný není (117); c) důvod neslučitelnosti: bludné učení o společnosti, která podle socialismu jest jen pro pozemský užitek (118, 119); d) nemožno býti řádným katolíkem a opravdovým socialistou (120). - 3. Nepřijatelný jest i „výchovný“ socialismus: a) co je to „kulturní socialismus“ (121) b) je to vlastně kulturní liberalismus (122). - Katolíci v řadách socialismu: a) katolíci v socialismu jsou (123); b) pohnutky, proč tam vstoupili (124); c) vinu mají katolíci bez sociálního citění (125). - 5. Zveme zbloudilé zpět do domu otcovského (126).

- C) MRAVNÍ NÁPRAVA. I. Její nutnost: je pro vybudování lepšího společenského řádu nutna na prvním místě a bezpodmínečně (127 - 129). - II. Hlavní zlořád dnešní soustavy: zkáza duší: sociální poměry současné jsou pro mnohé těžkou překážkou v úsilí o spásu duše (130); mizí vědomí posledního cíle (131). - III. Příčiny této zkázy: a) zlá žádostivost v duších a zlořády v hospodářském životě (132); b) není smyslu pro účinnou hospodářskou morálku (133); c) špatný příklad lidí s hospodářskými úspěchy (134); d) dělnictvo tento špatný příklad napodobuje (135). - IV. Odpomoc; 1. V čem záleží: a) podřídí statky a jednání řádu Bohem stanovenému (136); b) úkol lásky v novém řádu (137). - 2. Obtíže úsilí o nový řád (138). - 3. Slibné známky mravní nápravy: a) v duších dřímá ještě skryté dobro (139); b) slibné úspěchy dosavadní (140). - 4. Jak postupovati: a) nezbytnost laického apoštolátu ve všech vrstvách (141); b) kněžstvo ať školí laické apoštoly; bohoslovci ať se sociálně školí (142); c) důležitost exercicií pro laické apoštoly (143). - 5. Nezbytnost tohoto díla: a) běží o nejvyšší statky lidstva (144); b) nutno napnout síly; c) nedejme se zahanbiti horlivostí protivníků (146).

ZÁVER

Ve svornostil (147, 148).